מחוון למורה

מחוון: חטא העגל: "קום עשה לנו אלהים"

1. העם: "קוּם עֲשֵׂה־לָנוּ אֱלֹהִים". אהרן: "פָּרְקוּ נִזְמֵי הַזָּהָב", עשה "עֵגֶל מַסֵּכָה" והכריז "חַג לַה' מָחָר". משה בהר: "לָמָּה ה' יֶחֱרֶה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ". משה במחנה: "וַיִּשְׁלַח מִיָּדָו אֶת־הַלֻּחֹת" ושרף את העגל (כ). הסברים אישיים מנומקים.

2. הנימוק: "כִּי־זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, לֹא יָדַעְנוּ מֶה־הָיָה לוֹ". רש"י: העם ביקש "אֱלוֹהוֹת הַרְבֵּה". רמב"ן: "הָיוּ מְבַקְּשִׁין מֹשֶׁה אַחֵר", מנהיג שיוביל אותם. הנימוק מזכיר את משה ולא את האל, ולכן הוא מתאים יותר לרמב"ן (תשובה מנומקת אחרת מתקבלת).

3. רש"י: "וְלֹא הַיּוֹם, שֶׁמָּא יָבֹא מֹשֶׁה": אהרן ניסה לדחות. במדרש: "מוּטָב שֶׁיִּתָּלֶה בִּי הַסֵּרָחוֹן וְלֹא בָהֶם". הערכה אישית: הכוונה טובה, אבל אהרן עשה את העגל במו ידיו, ומשה מאשים אותו (לב, כא).

4. א. יציאת מצרים: "אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, בְּכֹחַ גָּדוֹל". ב. חילול שם ה': "לָמָּה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם". ג. זכות האבות והשבועה: "זְכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ". דעה אישית מנומקת.

5. רש"י: "הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ כָּאן וְכָל יִשְׂרָאֵל מְשֻׁמָּדִים וְאֻתְּנָנָה לָהֶם": העם אינו ראוי לקבל את התורה ברגע הזה. ספורנו: "שֶׁהָיוּ שְׂמֵחִים בַּקִּלְקוּל שֶׁעָשׂוּ". אבן עזרא: "קרע שטר התנאים".

6. משה מעדיף להימחק מן התורה ולא לשרוד בלי העם. רש"י: "מספרך" = "מִכָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ". מנהיגות של ערבות ומסירות.

7. א. אהרן נענה לעם, מבקש זהב, עושה עגל ובונה מזבח (ב-ה), ואחר כך מתנצל: "וָאַשְׁלִכֵהוּ בָּאֵשׁ, וַיֵּצֵא הָעֵגֶל הַזֶּה". משה עומד מול ה' בתפילה (יא-יג), ואחר כך מול העם: שובר, שורף ומעמת (יט-כא). ב. מול העם: שבירת הלוחות ושריפת העגל (יט-כ), תוכחה בלי פשרות. בעד העם: "אִם־תִּשָּׂא חַטָּאתָם; וְאִם־אַיִן--מְחֵנִי נָא", מסירות אישית. ניקוד מוצע: סעיף א 8 (4+4); סעיף ב 12 (מול העם 4, בעד העם 4, הסבר 4).

פרשנות מסומנת כפרשנות (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו, אור החיים ופרשנים נוספים מתוך ספריא). נוסח הפסוקים ממכון ממרא; שם ה' מובא בכתיב ה'. ממלכתי: ספר שמות (חטא העגל ובניית המשכן, שמות לב-מ) נלמד בחטיבה העליונה בלימודי התנ"ך (קריאה צמודה, ניתוח ספרותי ודיון ערכי); יש לבדוק מול תכנית הבגרות העדכנית ובחירת בית הספר. חמ"ד: לימוד חומש עם פרשנים (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו, אור החיים ומדרש); הפרשנות מסומנת כפרשנות. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.